

College van burgemeester en wethouders

GOEDGEKEURD

Zitting van 3 november 2020
Beleid en Uitvoering - Uitvoering
Sociaal Domein

7 2020_B&W_00446 Informatienota Omgekeerde toets - informeren

Samenstelling:

Aanwezig:

de heer R. Bats, Burgemeester; de heer B. Harmsma, Wethouder; mevrouw T. Jongman, Wethouder; de heer M. Scheringa, Wethouder; mevrouw T. Bijl; mevrouw J. Groot de, Secretaris

Samenvatting

Het college heeft de gemeenteraad toegezegd te komen met een informatie nota omgekeerde toets. De gemeenteraad heeft in 2018 de kaders en uitgangspunten voor het werken met de *omgekeerde toets* in Steenwijkerland bepaald. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in het vastgestelde Herijking en Minimabeleid 2019-2021. *'In te stemmen met het verder uitwerken en toepassen van de methodiek van de omgekeerde toets binnen het Sociaal domein. Hierbij in te stemmen met de waarden die hieraan ten grondslag leggen, namelijk vertrouwen, durven, verantwoordelijkheid en ontwikkeling.'* De toegang van het sociaal domein is belast met de uitvoer van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Bij de uitvoer van deze wetten werkt de toegang vanaf 2018 op basis van de principes van de omgekeerde toets. Waarbij de Participatiewet tot 1 januari 2020 door de IGSD werd uitgevoerd. De omgekeerde toets past de gemeentelijke toegang toe bij minimabeleid, (maatwerk kindbudget) MDO's (Multi disciplinaire overleggen) waar verschillende hulpvragen in 1 gezin spelen. Ook worden de keukentafelgesprekken op deze manier ingestoken (gekanteld). Daarbij richt de toegang zich op het te bereiken effect, de toets aan de grondwaarden van de wet en pas later naar de regels. Vanaf 1 januari 2020 is er 1 integrale toegang voor het gehele Sociale domein. Stichting Stimulansz begeleidt de doorontwikkeling van de omgekeerde toets als onderdeel van het team uitvoering Sociale domein van de gemeente Steenwijkerland. Stimulansz verzorgt oa training en scholing.

Informatienota

Inleiding

Het college heeft de gemeenteraad toegezegd te komen met een info nota omgekeerde toets. De gemeenteraad heeft in 2018 de kaders en uitgangspunten voor het werken met de *omgekeerde toets* in Steenwijkerland bepaald. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in het vastgestelde Herijking en Minimabeleid 2019-2021. *'In te stemmen met het verder uitwerken en toepassen van de methodiek van de omgekeerde toets binnen het Sociaal domein. Hierbij in te stemmen met de waarden die hieraan ten grondslag leggen, namelijk vertrouwen, durven, verantwoordelijkheid en ontwikkeling.'*

De toegang van het sociaal domein is belast met de uitvoer van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Bij de uitvoer van deze wetten werkt de toegang vanaf 2018 op basis van de principes van de omgekeerde toets. Waarbij de Participatiewet tot 1 januari 2020 door de IGSD werd uitgevoerd. De denkwijze van de omgekeerde toets past de gemeentelijke toegang toe bij haar minimabeleid (maatwerk kindbudget), MDO's (Multi disciplinaire overleggen) waar verschillende

hulpvragen in 1 gezin spelen. Ook worden de keukentafelgesprekken gekanteld uitgevoerd. Daarbij richt de toegang zich op het te bereiken effect, de toets aan de grondwaarden van de wet en pas daarna naar de regels. Vanaf 1 januari 2020 gebeurt dit vanuit 1 integrale toegang voor het gehele Sociale domein. Stichting Stimulansz begeleidt de doorontwikkeling en aanscherping van de omgekeerde toets als methodiek voor team uitvoering Sociale domein van de gemeente Steenwijkerland. Stimulansz verzorgt oa training en scholing aan de medewerkers.

Kernboodschap

De toegang van het Sociaal domein werkt sinds 2018 op basis van de principes van de omgekeerde toets. Het toepassen van deze methodiek is vooral nodig en valt vooral op bij ingewikkelde hulpvragen. En hulpvragen waar verschillende wetten elkaar raken. De toegang richt zich op het te bereiken effect, de toets aan de grondwaarden van de wet en kijkt daarna pas naar de regels. Zoals gezegd wordt er vanaf 2018 ook al echt met de omgekeerde toets gewerkt, echter, de lat en de verwachtingen liggen hoog. We zijn vooral op het gebied van integraal werken pas net begonnen. Per 1 januari is immers de Participatie toegevoegd aan de integrale toegang. Dit vraagt nog veel inspanningen. Stichting Stimulansz is ingeschakeld om trainingen en opleidingen te verzorgen voor de hele integrale toegang. Zodat er domein breed in dezelfde taal wordt gesproken. Ook worden deze trainingen gebruikt om de integrale processen in te richten op basis van deze methodiek.

Waarom deze verdere aanscherping van de omgekeerde toets?

Het toepassen van deze methodiek kan niet op elke hulpvraag geplakt worden. Soms is het duidelijk dat er een rolstoel nodig is als iemand slecht ter been is. Daar hoeven we niet ingewikkeld over te doen. En daar hebben we ook geen omgekeerde toets voor nodig. De omgekeerde toets is vooral van belang bij ingewikkelde hulpvragen of hulpvragen die opgelost kunnen worden met verschillende wetten.

Als een inwoner zich meldt *voor dagbesteding* bij de gemeente en aangeeft in gesprek te willen met een Wmo consulent dan gaat de Wmo consulent in eerste instantie op zoek naar een oplossing binnen de structuren van de Wmo. Dus in dit geval waarschijnlijk dagbesteding met als beoogd effect participeren en bevorderen van de zelfredzaamheid (conform omgekeerde toets). Tegelijkertijd kan het zijn dat een oplossing vanuit de Participatiewet beter is. Door in hierboven genoemde casus domein overstijgend de methodiek toe te passen komt men eerder tot een nog duurzamere en effectieve oplossing. In plaats van de mogelijkheid van dagbesteding als maatwerkvoorziening wordt dan onderzocht of iemand *een eigen inkomen kan genereren. En dat valt onder de Participatiewet.* Het uiteindelijke effect is het voorzien in eigen inkomen, participeren en bevorderen van de zelfredzaamheid.

Om dergelijke hulpvragen nog beter te kunnen oplossen worden de consulenten van de toegang getraind in het integraal toepassen van de omgekeerde toets.

Mandaat

Het integraal werken met de omgekeerde toets vraagt om een duidelijk mandaat voor de consulent. Zodat de waarden door de gemeenteraad verwoord: "*vertrouwen, durven, verantwoordelijkheid en ontwikkeling*" optimaal tot uitwerking komen. Het mandaatbesluit zal in dit kader nog aangepast moeten worden voor de disciplines Wmo en Jeugdwet. Voor de Participatiewet is dit al gerealiseerd bij overgang van de IGSD. Het vergroten van de verantwoordelijkheid van medewerkers leidt tot meer maatwerk.

Omgekeerde verordening:

Het implementeren van de omgekeerde toets gaat in een aantal gemeenten gepaard met een omgekeerde verordening. Stimulansz is ook hier initiatiefnemer van. Deze verordening is nog niet

getoetst door de rechter. We weten daarom niet of een omgekeerde verordening juridisch stand houdt. Voor het uitvoeren van de omgekeerde toets is het niet noodzakelijk een omgekeerde verordening te schrijven. Daarom heeft gemeente Steenwijkerland gekozen om deze juridische toetsing af te wachten.

De omgekeerde verordening brengt meerdere verordening terug naar één verordening. De verordening wordt in eenvoudige taal geschreven en vanuit de context van de omgekeerde toets. Dit betekent dat de verschillende wetten als een soort puzzel in elkaar worden gelegd in de verordening. Het schrijven van een dergelijke verordening is een tijdrovende onderneming. Ook de onderhoud van de verordening bij wetswijzigingen en beleidswijzigingen vraagt om specialistische kennis. Het schrijven van een dergelijke verordening zal ongeveer een half jaar in beslag nemen. Voor de raad is de omgekeerde verordening een tastbare uitwerking van de omgekeerde toets.

Voor de uitvoering van de omgekeerde toets is een omgekeerde verordening niet *noodzakelijk*. De huidige wetten binnen het sociaal domein bieden genoeg ruimte om de werkwijze van de omgekeerde toets toe te passen. Navraag bij gemeenten die werken bij de omgekeerde toets leert dit ook. Gemeenten geven aan dat er vooral winst te halen valt bij het borgen van de omgekeerde toets in communicatie, processen, casuïstiek bespreking en kwaliteit. De omgekeerde verordening zelf is bij casusbehandeling geen onderwerp van gesprek.

Consequenties voor de gemeente

-

Communicatie

Niet alleen intern hebben we nog stappen te zetten in de samenwerking en integrale aanpak. We willen ook met de samenleving en vraagstukken die daaruit naar voren komen ons zelf scherp houden en verbeteren.

Vervolg

Op korte termijn starten aanvullende trainingen vanuit Stichting Stimulansz, met name gericht op de integrale aanpak. Ook na deze trainingen blijven we leren en ontwikkelen.

Corona

De training en opleiding van de omgekeerde toets stond gepland voor oktober tot en met december 2020. Vanwege de maatregelen rond het Coronavirus zijn deze bijeenkomsten geannuleerd en waren gedurende de voorliggende maanden helaas ook niet mogelijk (gedeeltelijk vanwege dezelfde oorzaak en de inzet van het Sociaal domein bij de Tozo). De bijeenkomsten waren fysiek van aard. Stimulansz werkt op dit moment aan een digitale cursus aanbod. Zodra het cursusaanbod bekend is worden de bijeenkomsten digitaal gegeven. Vermoedelijk kan in november 2020 gestart worden met deze bijeenkomsten. De verwachting is dat de trainingen over de omgekeerde toets en het aanpassen van de processen in het 2^e kwartaal van 2021 zijn afgerond.

Besluit

Beslispunt 1

Het college besluit de informatienota Omgekeerde toets vast te stellen.

Bijlagen

1. Bijlage Info nota omgekeerde toets.pdf

BIJLAGE

FINETUNING OMGEKEERDE

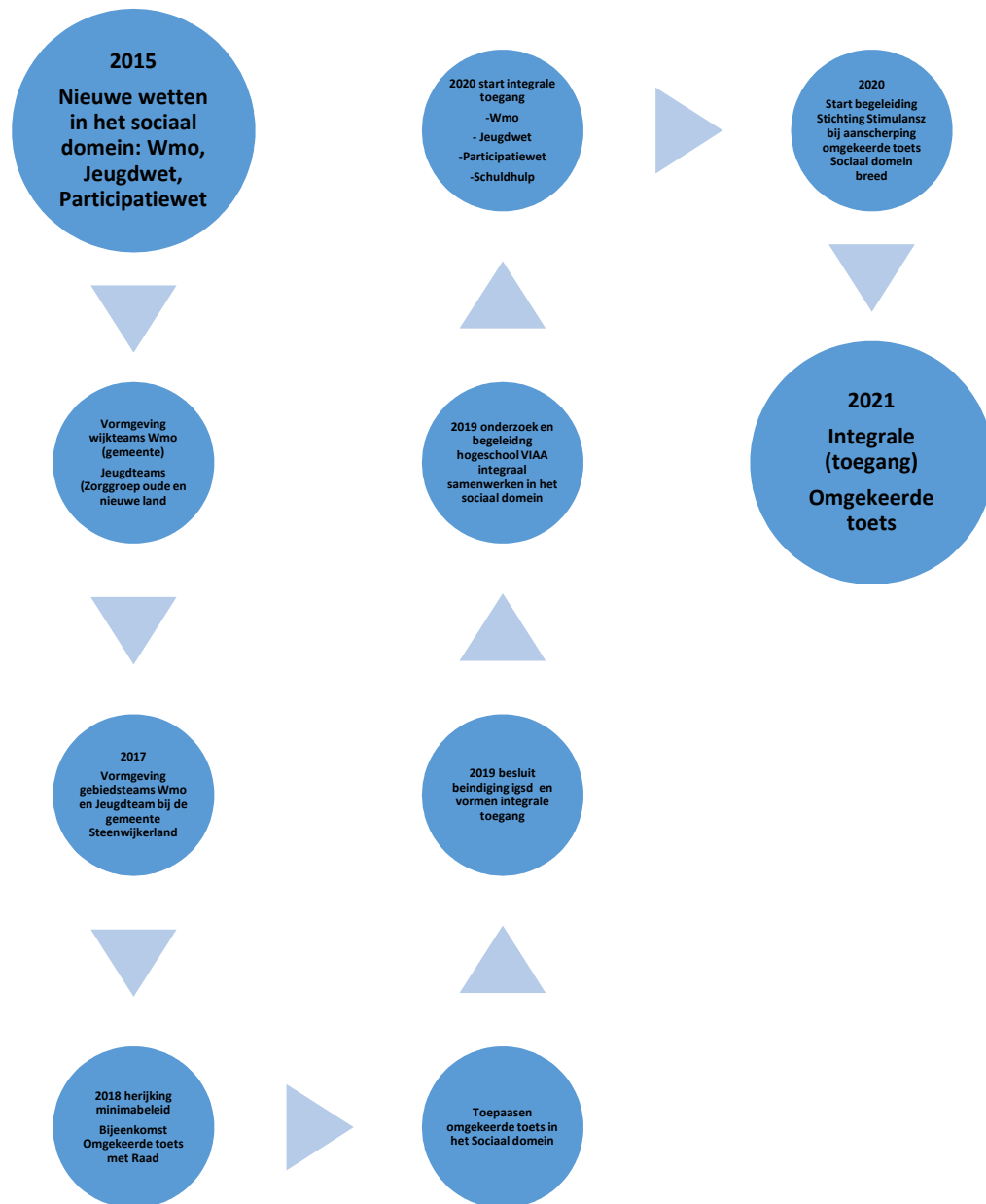
TOETS

Team uitvoering Sociaal domein

Ontwikkeling van de toegang in het Sociaal domein:

Vanaf 2015 zijn er verschillende stappen gezet om te komen tot 1 integrale toegang van het Sociale domein. Als onderdeel van het transformatieplan is de methodiek van de omgekeerde toets meegenomen in die doorontwikkeling.

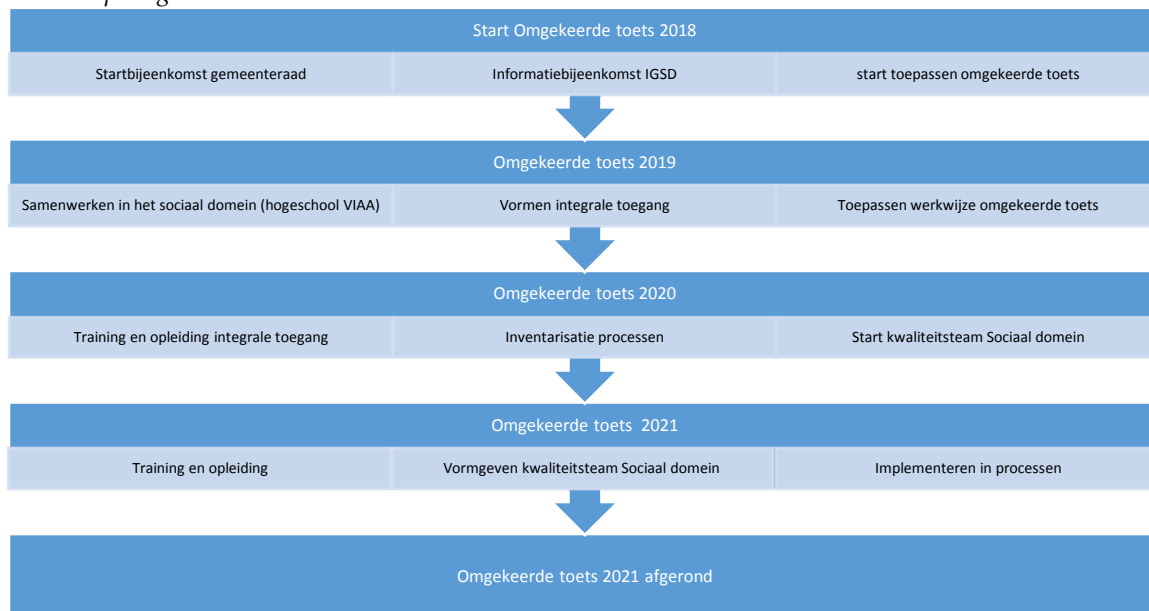
Routekaart integrale (toegang) omgekeerde toets vanaf 2015:

Omgekeerde toets in het Sociaal domein

Zoals hierboven beschreven zijn er de afgelopen jaren verschillende stappen gezet om als integrale toegang met de omgekeerde toets te werken. Om de integrale werkwijze van de omgekeerde toets aan te scherpen wordt er binnenkort gestart met trainingen en opleidingen. Daarnaast wordt de omgekeerde toets geborgd en toegepast op integrale werkprocessen.

Routemap omgekeerde toets:

1. Training en opleiding

Stichting Stimulansz is initiatiefnemer van de omgekeerde toets. Zij hebben in 2018 ook de startbijeenkomst geleid. Ze zijn u door de gemeente Steenwijkerland ingehuurd om de integrale toegang op te leiden en trainingen te verzorgen.

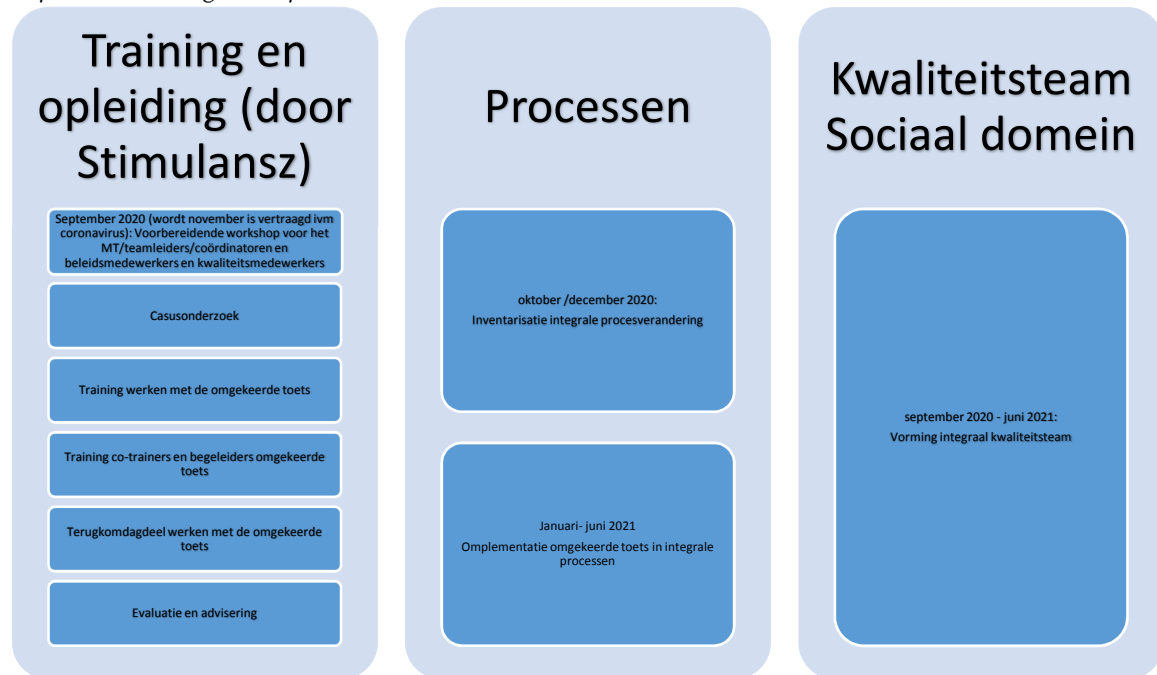
2. Proces

De werkwijze van de omgekeerde toets wordt geïmplementeerd in integrale werkinstructies, werkafspraken en rapportages. Zodat de consultant in elke casus mee wordt genomen in de methodiek.

3. Kwaliteitsteam Sociaal domein

Het kwaliteitsteam Participatiewet en het kwaliteitsteam WMO en Jeugd wordt de komende periode samengesmeed tot het kwaliteitsteam Sociaal domein. Het kwaliteitsteam Sociaal domein speelt een belangrijke rol bij het integraal uitvoeren van de omgekeerde toets. Het kwaliteitsteam ondersteunt de consultants door middel van juridische coaching en coaching op het gebied van de omgekeerde toets. Het kwaliteitsteam is verantwoordelijk voor borging van de juridische kwaliteit van de genomen besluiten. Zij verzorgen coaching gesprekken, training opleiding, bezwaar en beroep en kwaliteitsmetingen.

Implementatie volgens 3 sporen:

Wat is de omgekeerde toets

De *omgekeerde toets* is een alternatieve manier om *maatwerk* te bepalen. Het is een manier van werken die de consultants in het Sociaal domein *helpt integraal en domein overstijgend te werken*. De *omgekeerde toets* stelt het **effect** van wat men wil bereiken centraal. Door het effect centraal te stellen en niet de wet- en regelgeving zorgt men ervoor dat de oplossing niet afhankelijk is van de wetgeving. De oplossing wordt uiteindelijk wel getoetst aan de wetgeving. De omgekeerde toets betekent dus niet dat een consultant niet gebonden is aan de wet -en regelgeving.

Het beoogde effect wordt vervolgens getoetst aan:

- De grondwaarde van de wetten in het Sociaal Domein;
- De ethische discussie in de gemeente;
- De randvoorwaarden in de wetten.

1. Welk effect willen we bereiken? Welk effect wil ik samen met de inwoner bereiken?
Wat kan de inwoner zelf, sociaal netwerk, voorliggende voorzieningen etc.
2. Valt dit effect onder de grondwaarden? *Valt het beoogde effect onder de grondwaarden van de verschillende wetten? Met 'grondwaarde' bedoelen we de reden dat de wet is geschreven.* De artikelen uit die wet zijn de instrumenten waarmee dat doel kan worden bereikt. Ze zijn dus geen doel op zich. De grondwaarden zijn:

Wet	Participatiewet	Wmo 2015	Wgs	Jeugdwet	Leerplichtwet & Wet passend onderwijs
Basis	Bestaansminimum	Meedoen aan het maatschappelijk leven	Ondersteuning bij financieel beheer	Gezond en veilig opgroeien	Onderwijs voor alle jongeren
Complementair	Overheid vult aan op middelen die zelf verworven kunnen worden	Van burgers wordt verwacht dat zij zelf zoveel mogelijk oplossen en organiseren	Burgers moeten in eerste plaats zelf hun financiën regelen	Jongeren en hun ouders zijn zelf in eerste plaats verantwoordelijk voor veilig opgroeien	Jongeren en ouders zijn in eerste plaats verantwoordelijk voor volgen onderwijs en behalen startkwalificatie
Bevorderen zelfredzaamheid	Bij voorkeur door betaald werk, anders door vrijwilligerswerk of tegenprestatie	Zo lang mogelijk in eigen leefomgeving	Regie over eigen financiën	Regie over eigen leven	Voorbereiden op de maatschappij en de arbeidsmarkt

3. Is het besluit etisch te verantwoorden?
De gemaakte afspraken leiden tot een formeel besluit. Bij deze stap stellen we de vraag: wat is het effect van het voorgenomen besluit?

- Uitwerking op persoon, gezin en omgeving (wat betekent het gewenste effect voor hen?).
- Mogelijkheden en vaardigheden (wat kunnen de betrokkene en zijn netwerk zelf?).
- Zuiver in bedoeling (sluit het effect aan bij de normen en waarden van mijn organisatie?).

4. Randvoorwaarden

Bij de laatste stap nemen we een formeel besluit op basis van de gemaakte afspraken. Daarvoor is een set instrumenten beschikbaar (lees: wetsartikelen) met:

- 'Schakelaars' die toegang bieden tot een bepaalde ondersteuning of die de toegang juist afsluiten.
- 'Draaiknoppen' voor het vaststellen van de mate van ondersteuning en de afspraken tussen professional en inwoner.
- Enkele basisprincipes die in beton zijn gegoten en waarvan niet kan worden afgeweken.

Samenwerken met de omgekeerde toets in de driehoek

De driehoek is een model voor casuïstiek bespreking op het gebied van de omgekeerde toets. De driehoek bestaat uit een consulent, een coördinator/teamleider en een kwaliteitsmedewerker. Vanuit verschillende invalshoeken wordt een casus op basis van de omgekeerde toets behandeld. Waarbij het *mandaat* ligt bij de consulent. Door gebruik te maken van de driehoek ontstaat er een veilige en verantwoorde setting die voorkomt dat willekeur wordt toegepast in het kader van de omgekeerde toets. Ook in deze tijd is het van belang om te kijken wat echt nodig is en wat wenselijk is. In de driehoek wordt bijgehouden hoe en wanneer de omgekeerde toets wordt toegepast. Zodat deze informatie als input dient voor het gevoerde beleid. En de succesverhalen kunnen worden gedeeld.

De driehoek:

